

Ole Nørgaard Madsen

Forvaltningslærens¹⁾ placering - teoretisk og praktisk

Det er tanken med denne artikel at forsøge at give en oversigtsmæssig beskrivelse af forvaltningslærens placering i forhold til andre fag, som forvaltningslæren har en eller anden betydningsfuld tilknytning til. Via en diskussion af afgrænsningsproblemer forsåvidt angår forvaltningslæren vil jeg desuden antyde nogle problemer, som synes at præge situationen på Institut for Statskundskab med hensyn til forvaltningslærens plads først og fremmest i statskundskabs- og samfundsfagsstudiet og fagets sammenhæng med instituttets øvrige fagområder og med andre nærtbeslægtede fagområder.

Det første jeg skal tage op, er derfor et forsøg på i meget grove træk at placere faget forvaltningslære med udgangspunkt i spørgsmålene, hvem har dyrket faget og hvad er det karakteristiske for disse dyrkere af faget. Som dette første problem er formuleret, er det klart, at der i denne sammenhæng ikke er behov for nogen præcis afgrænsning af fagets indhold. Her er det afgørende, hvem der har anset sig selv og er blevet anset for at dyrke faget forvaltningslære, uanset om disse har været enige eller uenige om, hvad forvaltningslære var.

Der er ud fra mange forskellige synsvinkler og med mange forskellige formål gjort forsøg på at karakterisere fagets udvikling og det særegne ved markerede dyrkere eller skoler. Enkelte eksempler herpå skal nævnes.

Poul Meyer²⁾ peger på 2 hovedtraditioner i fagets institutionelle placering i forsknings- og undervisningssektoren, nemlig for det første som fag ved særlige forvaltningskoler, som primært har taget sigte på at træne og uddanne forvalt-

1) Begrebet forvaltningslære bruges her som den danske betegnelse for et internationalt studiefag, jfr. Poul Meyer, Offentlig Forvaltning, København, 1970, pp. 11-14.

2) Poul Meyer, op.cit., pp. 11-18 og 28-29.

Ole Nørgaard Madsen

Forvaltningslærens¹⁾ placering - teoretisk og praktisk

Det er tanken med denne artikel at forsøge at give en oversigtsmæssig beskrivelse af forvaltningslærens placering i forhold til andre fag, som forvaltningslæren har en eller anden betydningsfuld tilknytning til. Via en diskussion af afgrænsningsproblemer forsåvidt angår forvaltningslæren vil jeg desuden antyde nogle problemer, som synes at præge situationen på Institut for Statskundskab med hensyn til forvaltningslærens plads først og fremmest i statskundskabs- og samfundsfagsstudiet og fagets sammenhæng med instituttets øvrige fagområder og med andre nærtbeslægtede fagområder.

Det første jeg skal tage op, er derfor et forsøg på i meget grove træk at placere faget forvaltningslære med udgangspunkt i spørgsmålene, hvem har dyrket faget og hvad er det karakteristiske for disse dyrkere af faget. Som dette første problem er formuleret, er det klart, at der i denne sammenhæng ikke er behov for nogen præcis afgrænsning af fagets indhold. Her er det afgørende, hvem der har anset sig selv og er blevet anset for at dyrke faget forvaltningslære, uanset om disse har været enige eller uenige om, hvad forvaltningslære var.

Der er ud fra mange forskellige synsvinkler og med mange forskellige formål gjort forsøg på at karakterisere fagets udvikling og det særegne ved markerede dyrkere eller skoler. Enkelte eksempler herpå skal nævnes.

Poul Meyer²⁾ peger på 2 hovedtraditioner i fagets institutionelle placering i forsknings- og undervisningssektoren, nemlig for det første som fag ved særlige forvaltningskoler, som primært har taget sigte på at træne og uddanne forvalt-

1) Begrebet forvaltningslære bruges her som den danske betegnelse for et internationalt studiefag, jfr. Poul Meyer, Offentlig Forvaltning, København, 1970, pp. 11-14.

2) Poul Meyer, op.cit., pp. 11-18 og 28-29.

ningspersonel til mere eller mindre afgrænsede forvaltningsopgaver, og for det andet en integrering af forvaltningslæren i en bredere faggruppe som politisk videnskab, jura, sociologi eller driftsøkonomi. Et sted mellem disse 2 hovedtraditioner findes en tredje, hvor forvaltningslæren opfattes som en selvstændig videnskabelig disciplin.

Golembiewski, Welsh & Crotty³⁾ kritiserer meget kraftigt Herbert A. Simon og placerer dennes opfattelse af forvaltningslæren som en selvstændig videnskab i modsætning til disse forfatteres egen opfattelse af forvaltningslæren som integreret i politisk videnskab i en historisk sammenhæng.

Også i historisk lys søgtes fagets aktuelle situation i USA vurderet af en gruppe amerikanske forskere på en konference i Philadelphia i 1967, hvor forskellige opfattelser kom til udtryk⁴⁾.

En kortfattet oversigt over fagets udvikling igen især i USA gives af Felix A. Nigro⁵⁾, mens man forsåvidt angår det organisationsteoretiske aspekt finder tilsvarende oversigt hos Dick Ramström⁶⁾.

Ved at læse disse og andre forfattere vil man nok få et stærkt indtryk af fagets vanskeligheder ved at stå på egne ben eller - sagt på en anden måde - af en kraftig påvirkning fra mange sider og deraf følgende heterogenitet som følge af dets tilknytning til forskellige fagkombinationer. Det, der binder sammen, synes til syvende og sidst "kun" at være en fælles interesse for et virkelighedsfænomen, som vil forekomme de fleste nutidsmennesker ret så påtrængende og uomgængeligt, nemlig offentlig forvaltning som funktion eller institution. Hvad det så er, vender vi tilbage til se-

3) Golembiewski, Welsh & Crotty, A Methodological Primer for Political Scientists, Chicago, 1969, kap. VII.

4) J.C. Charlesworth (ed.), Theory and Practice of Public Administration, Philadelphia, 1968, især pp. 202 ff.

5) Felix A. Nigro, Modern Public Administration, New York, 1970, pp. 21-27 og kap. 4.

6) Dick Ramström, Administrativa Processar, Stockholm, 1963, pp. 3-20.

ner.

Man kan alt efter holdning eller temperament kalde denne heterogenitet for en svaghed eller en styrke. Det forekommer mig at være en fordel, at så mange synsvinkler stilles til rådighed for iagttagelse og behandling af det samme fænomen. Ethvert enkeltaspekt eller enhver synsvinkel betyder altid en abstraktion, som kun kan give fragmenter til en virkelighedsfornemmelse. At mange synsvinkler er til rådighed og at mange faktisk anlægges af fagets dyrkere er altså efter min opfattelse en styrke.

For at give et billede af faget, som underbygger denne opfattelse, skal jeg forsøge at placere en række skoler og dyrkere i relation til forskellige former for værdigrundlag, hvorunder faget har været anskuet, og som i vid udstrækning er udsprunget af den videnskab eller fagkombination, hvori faget på et eller andet tidspunkt har været integreret.

Der tilstræbes ikke en skudsikker kronologi:

- 1) På sit tidligste stadi i moderne tid fik forvaltningslæren forbindelse med den almene og bredt orienterede samfundsvidenskab, hvoraf f.eks. statskundskab eller politisk videnskab senere udsprang som selvstændig disciplin. Max Webers bureaukratimodel er et af de første eksempler på forvaltningslære integreret i politisk videnskab og hermed beslægtede samfundsvidenskaber. Emnet blev af Max Weber angrebet på grundlag af det repræsentative demokratis ide om sammenhæng mellem samfundsmagt og politisk ansvarlighed. Max Webers bureaukratimodel kan ses som en form, hvorunder denne ide kan realiseres, og et undersøgelsesprogram forsåvidt angår graden, hvori den rent faktisk er realiseret. Jeg mener også at turde sige, at senere bureaukratimodelbetragtninger i meget høj grad svarer til den vestlige verdens ideer omkring det repræsentative demokrati. Der synes at være god overensstemmelse mellem forestillingen om, at det er valgte repræsentanter, som skal styre samfundet og dets udvikling, og opfattelsen af forvaltning som en pyramide, hvis top rager ind i den "politiske" verden,

og fra hvilken top intentioner og impulser breder sig ned gennem pyramiden, som villigt tilpasser sig de til enhver tid siddende repræsentanters retningslinier og ønsker uden bevidste forsøg på selvstændigt at ændre eller påvirke det, som strømmer ned gennem den hierarkiske rangstige⁷⁾,

- 2) En anden af den moderne forvaltningslæres fædre Woodrow Wilson introducerede et problem, som stadig i skiftende klædedragter er dukket op i forvaltningslæren, nemlig forholdet mellem "politik" og "forvaltning". Wilson krævede adskillelse, velsagtens under indtryk af konstitutionelle ideer omkring opgave- og magtfordelingen mellem de øverste statsorganer⁸⁾. Noget der minder om Woodrow Wilsons problemstilling og de klassiske konstitutionelle ideer som værdigrundlag genfinder vi f.eks. i visse input-outputanalyser. Poul Meyer⁹⁾ sondrer mellem de Easton-inspirerede input-outputmodeller og de, som hviler på den traditionelle opfattelse. De sidste er karakteristiske ved, at de gør input i det administrative system identisk med output fra det politiske system. Her møder vi også i lidt mere bearbejdet udgave essentielle variable, som lyder noget i retning af, at det administrative system tilstræber alene at modtage værdiladede inputs fra det politiske system, idet virkelighedsbeskrivende inputs og transformation i det administrative system lader det politiske værdigrundlag uændret. Et værk af svenskeren Lennart Lundquist, som man ofte hører fremhævet og citeret, formulerer eksplicit sin problemstilling som en sådan wilsoniansk input-outputanalyse¹⁰⁾.

7) Se eksempelvis Martin Albrow. Bureaucracy, London, 1970. William P. Sexton (ed.), Organization Theories, Columbus, Ohio, 1970, pp. 39-43.

8) Louis C. Gawthrop (ed.), The Administrative Process and Democratic Theory, New York, 1970, pp. 77-85. M.J.C. Vile, Constitutionalism and the Separation of Powers, Oxford, 1967, pp. 263-293.

9) Poul Meyer, op.cit., p. 40.

10) Lennart Lundquist, Förvaltningen i det politiska systemet, Malmö, 1971, pp. 11-21.

- 3) Forvaltningslærens stærke tilknytning til juraen forskellige steder i verden er givetvis baggrunden for, at retssikkerhed også er et idemæssigt udgangspunkt for beskæftigelsen med offentlig forvaltning som en bestemt form for faktisk adfærd i modsætning til forvaltningsrettens interesse for normkomplekser som datagrundlag.
- 4) Fra forskellige klassiske driftsøkonomiske skoler er hentet graden af produktionseffektivitet som synsvinkel. Tidligst træffer vi scientific management-skolen, som arbejdede på grundlag af en forestilling om, at en bestemt arbejds gang gav størst produktionsudbytte, hvilket var at tilstræbe, hvorfor problemet var at finde den produktionsmetode, der var den bedste for en given opgave, og sikre denne iværksat. Også den såkaldte administrative skole havde maksimal produktion som værdigrundlag for formuleringen af de meget omdiskuterede administrative principper. Og det samme gælder human relation-skolen, som primært interesserede sig for den uformelle organisation som en faktor af væsentligst betydning for produktionens størrelse. Denne sidste skole hentede nok også en betydelig inspiration fra sociologien¹¹⁾.
- 5) Et forholdsvist nyt værdigrundlag og udgangspunkt for forvaltningslæren finder vi i psykologiens og socialpsykologiens interesse for den enkeltes tilpasning og trivsel. Dette afspejler sig i nyere organisationsteorier, som mere eller mindre er en reaktion mod human relation-skolens interesse for menneskematerialets produktionskapacitet. Man arbejder her eksempelvis under den værdimæssige forudsætning, at organisationen skal være individcentreret¹²⁾, eller at produktionsformen skal være menneskeligt tilfredsstillende og demokratisk¹³⁾.
- 6) Først og fremmest ved forbindelse med økonomien er der i

11) Se f.eks. William P. Sexton (ed.), op.cit.

12) F.eks. Robert T. Golembiewski, Men, Management and Morality: Toward a New Organizational Ethic, New York, 1965.

13) F.eks. Warren G. Bennis, Changing Organizations, New York, 1966.

forvaltningslæren skabt en interesse for udviklingsproblemer. Oprindeligt gik man, som jeg tidligere har været inde på, ud fra, at den offentlige forvaltning ikke havde eller burde have selvstændigt genererede virkninger på samfundet, men blot gennemføre og støtte de politisk truffne beslutninger. Efterhånden erkendte man, at virkeligheden langt fra svarede til forudsætningerne for sådanne modeller. Forvaltningen havde selvstændig betydning for samfundet og værdifordelingen. Nu ikke blot erkendes dette, men det accepteres i og for sig som noget direkte ønskværdigt, f.eks. på den måde, at man ser problemformuleringer gående ud på, hvorledes forvaltningen skal indrettes for at fremme en given målsætning som udvikling. Dette kommer klarest til udtryk i den såkaldte udviklingsadministrative skole, hvis tilhængere forudsætter eller regner med, at det ud fra en given udviklingsopfattelse kan nytte at interessere sig for forvaltningen som en faktor, der kan hæmme eller fremme denne udvikling, alt efter hvor hensigtsmæssigt og målbevidst man indretter forvaltningen. Modsat er der for den såkaldte økologiske skoles vedkommende tale om en udviklingspessimistisk holdning.

- 7) Det er dog nok den politiske videnskab, som alt i alt har betydet mest for forvaltningslærens valg af problemstillinger og approaches. Der er i særlig grad grund til at hefte sig ved systembegrebet, hvor det imidlertid kan være vanskeligt at fastslå et entydigt værdigrundlag. Det vil føre alt for vidt at komme ind på systembetragtningernes anvendelse i forvaltningslæren i denne sammenhæng. Jeg skal derfor på dette sted blot minde om den væsentlige rolle systembegrebet spiller i den centrale lærebog i forvaltningslære ved Institut for Statskundskab¹⁴⁾. Slægtskabet manifesterer sig også omkring beslutningsprocesanalyser, og som et tredje karakteristisk eksempel kan nævnes magtteorier. Når forvaltningslæren

14) Poul Meyer, op.cit.

har fået denne meget stærke tilknytning til den politiske videnskab hænger det givetvis for en stor del sammen med en fornemmelse af vanskeligheder ved på funktionelt grundlag definatorisk at adskille "politik" og "forvaltning". En lignende baggrund er interessen for forvaltning som værdifordeling, hvilket har givet anledning til problemstilling, som meget nærliggende synes at kunne analyseres ved hjælp af tillempede teoretiske redskaber hentet fra den politiske videnskab.

Hvis det må være mig tilladt at gøre et aldeles ubeskedent forsøg på at sætte alting på plads, vil jeg afrunde dette med, at forvaltningslære så vidt muligt bør dyrkes med udnyttelse af hele denne brede kontaktflade, som er antydnet ovenfor, idet dog visse af de nævnte problemstillinger må betegnes som forældede, uinteressante eller uhensigtsmæssige, men at forvaltningslære primært bør placeres som et fag integreret i statskundskaben eller stærkt tilknyttet statskundskaben. Det er netop gennem tilknytningen til statskundskaben, at de mest interessante og relevante problemstillinger er formuleret i forvaltningslæren som en adfærdsvidenskab. Men uden at dette suppleres med en lang række andre aspekter får vi næppe en tilstrækkelig dækkende beskæftigelse med offentlig forvaltning.

Dette princip er, så vidt jeg kan se, også det der i høj grad præger undervisningen i forvaltningslære ved Institut for Statskundskab, så langt nu kapaciteten rækker. Dertil kommer dog også, at forvaltningsskolernes tradition for forvaltningstræning i nogen grad præger undervisningen, idet det både af hensyn til faget og til de studerendes senere beskæftigelsesmuligheder må anses for hensigtsmæssigt, at der sker en behandling af de mest karakteristiske forvaltningsprocedurer og arbejdsgange.

Inden jeg vender mig til nogle enkelte praktiske spørgsmål, skal jeg som nævnt i indledningen forsøge at præsentere nogle afgrænsningsproblemer.

Uden at det er gjort til genstand for behandling, er det oven for nævnt, at nogle forskere ønsker at betragte forvaltningslæren som en helt selvstændig disciplin. For dels at komplettere ovenstående med også denne synsvinkel og dels at præsentere et interessant og overraskende enkelt afgrænsningsforsøg, skal jeg i hovedtræk omtale det synspunkt, som Dwight Waldo gjorde sig til talsmand for på den tidligere nævnte Philadelphia-konference¹⁵⁾.

Waldo slår her til lyd for det synspunkt, at forvaltningslæren bør frigøre sig som en selvstændig disciplin, og det vil først og fremmest sige fra den politiske videnskab. I relation hertil præsterer han et ganske interessant afgrænsningsforsøg, idet han siger, at forvaltningslæren bør stræbe henimod, hvad han kalder "a professional perspective". For at klargøre, hvad dette drejer sig om, kan vi vist udmærket bruge det danske ord profession, idet der er tale om en bestemt fagkategoris arbejde og problemer. Waldo illustrerer sin opfattelse ved henvisning til medicin som en analogi. Lægevidenskaben forsøger ikke på afgrænsninger, som f.eks. samfundsvidenskaberne gør det. Den beskæftiger sig med de problemer, som møder fagkategorien læger, uanset om der er nogen indbyrdes sammenhæng mellem problemerne eller ikke. Lægevidenskaben kan ikke bringes ind under nogen anden samlet betegnelse, end at den beskæftiger sig med de ting, som læger støder på i udøvelsen af deres beskæftigelse som læger. Forvaltningslæren burde efter Waldos mening gøre ligeså, nemlig in casu beskæftige sig med den problemkreds, som er af betydning for administratorer, og så i øvrigt se stort på, om der er nogen egentlig indbyrdes sammenhæng i de fænomener, problemstillinger osv., dette giver anledning til at tage op.

Det lyder i og for sig vældigt besnærende, især fordi der uden skrupler skæres igennem enhver form for skolastisk diskussion om dette problem. I øvrigt har afgrænsningen vel en praktisk parallel i de af Poul Meyer omtalte forvaltnings-skoler¹⁶⁾.

15) J.C. Charlesworth (ed.), op.cit.

16) Poul Meyer, op.cit., pp. 11-14.

Allerede i Waldos egen analogi kan muligvis ligge et modargument. Man kunne mene, at eksemplet virkede afskrækkende, og noget tyder vel også på, at lægevidenskaben i øjeblikket føler et behov for en afklaring af sin egen situation. Det kan indvendes, at en sådan afgrænsning kun er anvendelig på stærkt institutionaliserede samfund. Hertil kommer, at den er utroligt arbejdskrævende at leve op til, og at den vel i realiteten ville betyde, at man lovede for meget. Spørgsmålet er også, om ikke de problemer, administratorer har, bedst erkendes og løses af administratorer i det praktiske arbejde evt. med inddragelse af fremlagte forskningsresultater, mens det bør være uddannelses- og forskningsinstitutionernes primære opgave at give en systematiseret fremstilling af sådan adfærd i undervisnings- og forskningsform. Selv om Waldos afgrænsning muligvis kan være nyttig for administrative træningsskoler, så forekommer den uhensigtsmæssig som forskningsmæssigt arbejdsgrundlag, fordi den ikke angiver, hvilke opgaver dyrkeren af forvaltningslære har i forhold til andre videnskabsmænd, og fordi den ikke forudsætter en arbejdsdeling mellem den praktiske administrator og videnskabsmanden.

Det vil være naturligt at fremdrage Poul Meyers afgrænsningsforsøg, selv om han selv betegner det som foreløbigt¹⁷⁾. Efter diskussion af forskellige muligheder vælger Poul Meyer at standse ved beslutninger som fagets genstand. Dette rejser 2 spørgsmål. For det første hvordan identificere beslutninger. For det andet hvilke beslutninger.

Med hensyn til det første vælger Poul Meyer at betragte beslutningen som en psykologisk størrelse. Man kunne måske nok diskutere hensigtsmæssigheden af dette valg, idet man jo ikke nødvendigvis behøver at lægge sig fast på den psykologiske størrelse af empiriske grunde, da en beslutning kan have anden empirisk eksistens end en oplevelse. Den kan være udtalt eller nedskrevet. F.eks. er det i et kollektivt organ langt fra givet, at alle medlemmerne har den samme oplevelse af resultatet af en forhandling eller afstemning.

17) Ibid., pp. 18-27.

Forsåvidt angår det andet spørgsmål, anfører Poul Meyer 2 begrænsninger, nemlig for det første, at der skal være tale om beslutninger, som tilsigter at påvirke andres adfærd og blandt disse igen kun sådanne, der træffes som led i den politiske styring af samfundet, og for det andet en institutionel afgrænsning, således at der ikke er tale om alle beslutninger som opfylder den første betingelse, men kun den politiske styring, som finder sted i den offentlige forvaltning. Som kriterium for afgrænsningen af denne institution vælger Poul Meyer formelt organisatoriske interrelationer som f.eks. subordinationsforhold.

Så vidt jeg kan skønne, placerer Poul Meyer i princippet med denne afgrænsning forvaltningslæren tæt ved den politiske videnskab som primær berøringsflade. Hvis man ser på Erik Rasmussens praktiske afgrænsning af faget almén og sammenlignende statskundskab¹⁸⁾, vil man endog på det praktiske plan se forvaltningslæren i dette studium optræde som en del af den politiske videnskab, nemlig den del, som beskæftiger sig med den værdifordeling, der finder sted i administrationen, og som ikke behandles i Erik Rasmussens lærebog.

Så vidt er der god overensstemmelse med, hvad jeg tidligere har givet udtryk for at finde teoretisk hensigtsmæssigt. Ikke desto mindre vil jeg dog gerne pege på et par praktiske problemer, som synes at gøre sig gældende.

Den arbejdsdeling mellem fagene almén og sammenlignende statskundskab og forvaltningslære, der som nævnt synes forudsat i lærebøgerne for de 2 fag ved Institut for Statskundskab, har den ulempe, at den kun er reel for scient.pol.'er, idet samfundsfagsstuderende ikke modtager undervisning i forvaltningslære. Kompensationer herfor i den øvrige undervisning for samfundsfagsstuderende er mig bekendt ret tilfældige. Nu vil nogen måske indvende, at kun scient.pol.'er, hvis uddannelse mere direkte tager sigte på en ansættelse i den offentlige administration, har brug for en sådan undervisning i

18) Erik Rasmussen, Komparativ Politik I, København, 1971, p. 116 og Komparativ Politik II, København, 1972, p. 192.

forvaltningsadfærd. Hertil er at sige, at forvaltningsadfærd i høj grad også er relevant for den politiske videnskab, således som denne er afgrænset ved instituttet (et forhold, som man undertiden kan få en fornemmelse af, ikke er erkendt af alle studerende), og at det må antages at være en mangel vurderes i lyset af 3. rapport fra arbejdsgruppen vedrørende de samfundsvidenskabelige uddannelser, som udsendtes august 1972 og omhandlede videregående samfundsvidenskabelige uddannelser i forvaltning. Bl.a. anbefaler arbejdsgruppen, at man imødekommer behovet (som altså af arbejdsgruppen forudsættes at være til stede) for en vis forvaltningsmæssig viden hos folk fra også andre fagområder end det samfundsvidenskabelige ved at skabe et udbud af forvaltningsfag, der kan indgå som tilvalgsfag i de forskellige kandidat- og mellemuddannelser.

Et andet praktisk problem, som forekommer at være nærmere overvejelse værd, er, om arbejdsdelingen ved instituttet medfører overlapninger og gentagelser først og fremmest i undervisningen. Skaden herved er næppe så stor, hvis dette alene har karakter af repetition, selv om noget sådant måske nok kunne give anledning til at overveje en rationalisering, således at man kun modtog undervisning i det samme stof en gang, hvorefter man videre i undervisningen kunne forudsætte det bekendt, således at der enten kort henvises hertil eller foretoges en kort repetition, eller en påpejning af særlige for det nye undervisningsstof relevante sider af det tidligere lærte. Værre er det imidlertid, hvis en sådan gentagenundervisning rent faktisk har den virkning, at den utilsigtet skjuler den sammenhæng, der er tale om, for de studerende.

Som nævnt er forvaltningslæren nært knyttet til statskundskaben forstået på den måde, at den politiske videnskabs teoretiske værktøj i vid udstrækning kan anvendes inden for forvaltningslæren eller på problemstillinger vedrørende den offentlige forvaltning. Ikke desto mindre kan man f.eks. i seminarer støde på vægringer mod at beskæftige sig med offentlig forvaltning under henvisning til, at man ikke har modtaget undervisning i forvaltningslære. Og dette altså på trods af muligheden for at anskue offentlig forvaltning som politik

og muligheden for at anvende allerede kendte approaches, som blot ikke sættes i forbindelse hermed, fordi man har modtaget denne undervisning i et andet fag end forvaltningslære.

En anden side af sagen er dette, at man ikke altid ser forbindelsen mellem det, der aktuelt undervises i og allerede gennemgået stof i et andet fag, f.eks. fordi en approach optræder under en anden betegnelse og anvendes på et andet materiale. Eksempelvis spiller magtproblematikken en væsentlig rolle for 1. dels-undervisningen i almøn og sammenlignende statskundskab. Det samme gør styringsproblematikken i 2. dels-undervisningen i forvaltningslære. Slægtskabet og overlapningerne herimellem er åbenbare, men opfattes dette i undervisningen?

Det tredje problem, jeg skal forsøge at antyde, er, om forvaltningslæren er knyttet for stærkt til den politiske videnskab til, at de ovenfor ønskede supplerende aspekter faktisk dyrkes og er mulige at anlægge, således som forvaltningslære er afgrænset her på stedet, og således som faget er organiseret.

Poul Meyers afgrænsning peger som tidligere påpeget stærkt i retning af politisk videnskab, men den udelukker på ingen måde, at en påvirkning kan finde sted fra andre videnskabsgrene som f.eks. sociologi, socialpsykologi, økonomi, statistik og driftsøkonomi. Som også tidligere påpeget præges undervisningen i forvaltningslære ved instituttet også heraf, selv om kapaciteten sætter grænser. Det rejste problem er altså stort set alene et spørgsmål om grad. Stort set, fordi Poul Meyers afgrænsning vel nok udelukker en beskæftigelse med den internationale organisations problemer. Det var givetvis en diskussion værd, om fagene international organisation og forvaltningslære er for stærkt adskilte.

Undervisningen i forvaltningslære strejfer flere forskellige afdelingers og institutters arbejdsområder. Det er i stigende grad således, at forvaltningsinteresserede supplerer deres uddannelse med specialkurser ved disse andre afdelinger og institutter. Måske kunne der være baggrund for et

nærmere samarbejde mellem afdelinger og institutter, som underviser og forsker i forvaltningsrelevante fag både med henblik på gensidig inspiration og kundskabsmeddelelse og med henblik på en klarere især undervisningsmæssig arbejdsdeling. En sådan arbejdsdeling kunne måske i sig selv bøde på kapacitetsproblemer i noget omfang.

Igen kunne der være grund til at henvise til 3. rapport fra arbejdsgruppen vedrørende de samfundsvidenskabelige uddannelser til planlægningsrådet for de højere uddannelser. Arbejdsgruppen finder det formålstjenligt, at der i hvert fald et sted i landet udbydes en kandidatuddannelseslinie, og mener, at denne evt. vil kunne etableres ved et samarbejde mellem eksisterende læreanstalter det pågældende sted. Dette og rapportens svage antydninger af indholdet i et sådant studium støtter opfattelsen af, at offentlig forvaltning bør betragtes under flere forskellige aspekter.

Og det understreger samtidig, at Aarhus Universitet ville være det naturlige sted at påbegynde en sådan kandidatuddannelse. Men det er vist en anden historie.